הלכה · משנה תורה · מפרשים · משנה למלך · ספר טהרה

משנה למלך על משנה תורה, הלכות טומאת אוכלים

רבי יהודה רוזאניס

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

משנה למלך על משנה תורה, הלכות טומאת אוכלים

רבי יהודה רוזאניס

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/משנה-למלך-על-משנה-תורה-הלכות-טומאת-אוכלים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה 38-202611161024v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ב 4
הלכה ט 4
הלכה י 4
הלכה יט 4
הלכה כב 4
פרק ב 4
הלכה ד 4
הלכה ט 4
הלכה כ 5
פרק ג 5
הלכה א 5
הלכה ג 5
הלכה ט 5
הלכה י 5
פרק ד 5
הלכה א 5
הלכה ג 7
פרק ה 7
הלכה א 7
הלכה ג 7
הלכה כ 8
פרק ו 8
הלכה יב 8
פרק ט 8
הלכה א 8
פרק י 8
הלכה ב 8
הלכה ג 8
הלכה ד 8
הלכה טז 8
הלכה יז 8
פרק יב 9
הלכה א 9
פרק יג 9
הלכה ד 9
פרק יד 9
הלכה ב 9
פרק טז 11
הלכה ח 11
הלכה ט 11
הלכה י 11

פרק א

הלכה ב
והטל והשמן. כתבו התוספות פרק לא יחפור (דף י"ט) ד"ה מי בשם ר"ח דשמן אינו מכשיר וכבר דחו התוספות דבריו יע"ש:

הלכה ט
הכרשינין אם ייחדן כו'. עיין לעיל פ"ב מהלכות תרומות דין ב':

הלכה י
הקור הרי הוא כעץ כו'. עיין לעיל פ"ה מהלכות שמיטה ויובל דין כ"א. והמלח אינו מקבל טומאה תוספות פרק לא יחפור (דף כ') ועיין במ"ש רבינו פי"ג מהלכות טומאת מת דין ה' ופט"ו דין ב':

הלכה יט
השמן הקרוש כו'. עיין לקמן ריש פ"ט ועיין ברכת הזבח (דף צ"ט ע"א) ודו"ק:

הלכה כב
השלג אינו אוכל כו'. התוספות פרק לא יחפור (דף כ') ד"ה והמלח כתבו דשלג אם חשב לאכילה מקבל טומאה והוא תימה:

פרק ב

הלכה ד
אילן שנפשח כו'. דברי מרן בזה תמוהים הם דהראב"ד ז"ל לא השיג כי אם ביבש האילן וכ"נ ממ"ש ואולי מבכורים גמר לה. ומ"ש אבל אם יבשו בו פירות ט"ס הוא והכוונה אבל אם יבש ופירות בו ודין זה לא נזכר בפרק העור והרוטב ופשוט הוא: (*א"ה עיין בספר בני יעקב (דף קכ"ה) ובהגהותיו בספר בני חיי א"ח סימן של"ז):

הלכה ט
אע"פ שיצאת חוץ לעציץ כו'. כתב מרן ומ"ש הראב"ד וכן שנוי במשנה לא ידענא כו'. ולי נראה דהראב"ד הוקשה לו לפי פירושו דהיכן מצינו דבר שנטמא שיחזור לידי טהרה על ידי זריעה לזה כתב וכן הוא שנוי במשנה והיא בספ"ט דתרומות דתנן שתילי תרומה שנטמאו שתלן טהרו ודו"ק:

הלכה כ

אוכלין שמחוברים לכלים וכו'. דין זה הביאו רבינו בפרק כ"ה מהלכות כלים דין י"ב אבל מ"ש כאן יצא לו מסוגיית הגמרא דפרק אלו עוברין (דף מ"ו) דוק ותשכח:

פרק ג

הלכה א

כבר ביארנו. כתבו התוספות בפרק בא סימן (דף נ') דאין הכשר מועיל אף באוכל אדם אי הוי הכשר לצורך בהמה יע"ש:

הלכה ג

בשר הפורש מן החי כו'. ורבינו שינה לשון המשנה דקתני החותך מן האדם כו' ועיין בדין ט' ובמה שכתב מרן שם:

הלכה ט

החותך בשר כו'. פרק ה' דכריתות (דף כ"א) ועיין ברכת הזבח (דף קע"ו ע"ב):

הלכה י

שיש להם מעשה כו'. עיין לקמן רפי"ד וברפ"ב מהלכות כלים ובפרק כ"ה דין י"א ועיין בפ"א מהלכות פסולי המוקדשין:

פרק ד

הלכה א

כמה שיעור אוכלין לטומאה כו'. עיין בפרק המצניע (דף צ"ה) ד"ה אי לענין ובדברי הרז"ה שם ועיין בדברי הרמב"ן בפי' התורה ועיין בפ"ט דחולין (דף קי"ח) אההיא דאין יד לפחות מכזית ועיין במ"ש התוספות שם ובהרשב"א שם ועיין במ"ש רש"י פרק העור והרוטב (דף קכ"ח) אההיא דחותך כזית בשר יע"ש. (*א"ה עיין לקמן פכ"ג מהלכות כלים דין ט' מה שפלפל הרב המחבר ע"ד רש"י הנזכר):

נסתפקתי למ"ד דאוכל פחות מכביצה אינו מקבל טומאה אם שני חצאי ביצה נטמאו כל אחד בפני עצמו וחזרו ונצטרפו ונעשו כביצה מי הוו טמאים או דילמא כיון דבשעת קבלת הטומאה לא היה בו כשיעור נמצא שלא קיבל טומאה וא"כ כי נצטרפו אח"כ אינו מעלה ומוריד. וההיא דכתב רבינו בפ"ד מהלכות שאר אבות הטומאה דין י"ג פחות מכעדשה מן השרץ ופחות מכזית מן הנבילה שתפחו ועמדו על כשיעור מטמאים מד"ס אינו ענין לזה דשאני שרץ ונבילה שהטומאה היא מצד עצמה ולא קבלו אותה ממקום

אחר ולפיכך כל שיש כשיעור מצטרפין אף שבתחילה לא היה בו שיעור ופשיטא דאם צירף שני חצאי נבילה דמטמאים. אבל בדבר המקבל טומאה מאחר דבשעת קבלתו לא היה בו שיעור נ"ל שאף אם תפח ועמד על כשיעור אינו מעלה ומוריד כלל תפיחה זו. וכן אם צירף שני חצאי ביצה דינא הכי. שוב ראיתי בתוספתא הביאה הר"ש פ"ח דפרה מ"ו קדרה שהיא מלאה משקין טהורים ותורמוסין טמאים פחות מכביצה נתונין לתוכה נתפחו ונעשו כביצה הרי זו אומר טמאני וטמאתיו ע"כ. ופירושה דהמשקין גרמו התפוח וכמה שכתב הר"ש והתורמוסין אומרים למשקין שעשו אותי כביצה ואני חזרתי וטמאתי המשקין. וא"כ מוכח מהכא דאוכלים טמאים פחות מכביצה שתפחו ועמדו על כביצה שהם טמאים. ולפי זה נראה דה"ה אם צירף שני חצאי ביצה והדבר צריך תלמוד. ודע שמתוספתא זו נראה כסברת החולקים על רבינו וס"ל דאוכל פחות מכביצה אינו מקבל טומאה אך לרבינו דמקבל טומאה בכל שהוא לא שייך לומר טמאני וטמאתיו דהא קודם התפוח היה טמא אלא שלא היה מטמא וצ"ע. ודע די"ל דהתוספתא מיירי כשהיה בו כביצה מתחילה וצמקה וחזרה ותפחה דאז חזרה לטומאתו הראשונה כמ"ש רבינו סוף פ"ד מהלכות אבות הטומאה ובפירקין אבל לעולם דכל שלא היה בו שיעור בשעת קבלת הטומאה התפיחה אינו מעלה ומוריד כלל וזה נראה אצלי נכון ועיין מה שכתבתי לעיל סימן מ' ודוק. (*א"ה תמצאנו לקמן פכ"ג מהלכות כלים דין ט' יע"ש.) ועיין בסוגיא דפרק המצניע (דף צ"א) בבעיית זרק תרומה לבית דאמרינן כגון דאיכא פחות מכביצה אוכלין והאי משלימו לכביצה מדמצטרף לעניין טומאה מחייב נמי לענין שבת כו' משמע דוקא היכא דזרק לבית טמא אבל לבית טהור אף שהשני זיתים היו כבר טמאים אינם מצטרפין ודוק בדברי התוספות שם ד"ה אי לענין שבת שכתבנו דה"מ למפרך אמאי נקט לבית טמא משמע דאי הבעיא היא לענין טומאה ניחא דנקט לבית טמא דבענין אחר לא משכחת לה הבעיא. ועיין במ"ש הרב המחבר בפי"ח מהלכות שבת דין כ"ז ופי"ב מהלכות שאר אבות הטומאה סוף דין י'. ודע דלכ"ע פחות מכביצה מקבל טומאה מדרבנן כמו שהוכיח מרן זקני בס' תוספות יום הכפורים (דף ט') ולפי זה אף לסברת החולקים על רבינו קשה לשון התוספתא דקתני טמאני דהא קודם נמי היה טמא א"ו דלישנא לאו דוקא אלא היינו לומר דהוסיף לו טומאה דמעיקרא היה טמא מדרבנן והשתא מדאורייתא א"כ איפוא לדעת רבינו נמי מ"ש טמאני וטמאתיו ר"ל דהוסיף על הטומאה דמעיקרא לא היה מטמא אחרים והשתא טמאתיו. ועיין בחידושי הרשב"א ז"ל פרק העור והרוטב (דף קי"ח) דנראה מדבריו דס"ל דפחות מכביצה אינו מקבל טומאה אפילו מדרבנן והיא סברא מחודשת ויש לתת סמך לסברתו מתוספתא הלזו

דפשטה משמע הכי מדקאמר טמאני וטמאתיו ועיין רשב"ם פרק הספינה (דף פ') ועיין בפרק שלשה שאכלו ובפסחים פרק אלו עוברין (דף מ"ט) דאמרינן חזרתו כטומאתו מה טומאתו בכביצה כו' דמוכח מאותה סוגיא דבין לר"מ בין לרבי יהודה פחות מכביצה אינו מקבל טומאתו דאין סברא לומר דהתם נקט שיעורא דלטמא אחרים חדא דלישנא דטומאתו מוכח דבטומאת עצמו משערינן דקים להו דאין אוכל פחות מכביצה מקבל טומאה ותו דמה ראית להשוות חזרתו למה שמטמא אחרים ולא לטומאת עצמו דמטמא בכל שהוא. תו צ"ע בחולין (דף ל"ד) דקאמר מצינו שהמאכל חמור מן האוכל דאילו מאכל בכביצה ואוכל עד דאכל כחצי פרס. ושני סוגיות אלו צריכין יישוב אליבא דמ"ד דכל שהוא מקבל טומאה מן התורה ועיין בספר שער אפרים סימן א' דמדמה ברכת המוציא לדין טומאה יע"ש. ולפי זה קשיא ההיא דירושלמי שהביאו הפוסקים דבריה כמות שהיא חשיב שיעור לענין ברכה ואילו הכא בתוספתא זו בדין התורמוסין מוכח דתורמוס אחד כיון שהוא פחות משיעורא אינו מקבל טומאה):

הלכה ג

וכל האוכלין מצטרפין לכביצה. דוקא כשהם מחוברים שנעשו גוף אחד אבל אינם מחוברין אלא שנוגעים זה בזה אינם מצטרפים ואפילו במין אחד ואף שמדברי רש"י בפרק העור והרוטב (דף קיז) נראה דס"ל דכל שנוגעים זה בזה מצטרפין לכביצה כבר הכריחו התוס' שם בד"ה אין והרשב"א שם בחידושיו דכל שלא נעשו גוף אחד לא מצטרפי והאי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי. ומיהו נראה מדבריהם דכל שהוא מחובר קצת אף שאם היה מגביה האחד היה ניתק חבירו חשיב חיבור ומצטרף:

פרק ה

הלכה א

ידות האוכלין כו'. מדברי התוספות פ"ט דחולין (דף קי"ח) ד"ה אין נראה דס"ל דלא חשיב יד אלא כל שהוא מחובר כ"כ שאילו יגביה היד לא יהיה ניתק האוכל אבל אם אינו מחובר כ"כ ואם יגביה היד יהיה ניתק האוכל לא הוי יד לאוכל ואף דלענין צירוף דכביצה חשיב מחובר בענין זה (א"ה כמבואר בפרק הקודם דין ג') לגבי יד לא חשיב:

הלכה ג

ויש יד לפחות מכזית. רש"י ז"ל פירש דדוקא פחות מכזית והוא שיהא בו כפול הא פחות מפול אין לו יד והרשב"א בחידושיו כתב בשם הרמב"ן ז"ל דה"ה לפחות מפול וכבר הכריח הרשב"א כסברת רש"י יע"ש:

הלכה כ
ויד כל הנקצרים כו'. כתב הרא"ש בתשובה כלל נ"ד סי"א על הפינוייל שהיד שלו הוא עד ג' טפחים יע"ש:

פרק ו

הלכה יב
שאין חיבורי אדם חיבור. עיין לעיל פ"ד מהלכות טומאת מת דין ה':

פרק ט

הלכה א
השמן או הדבש כו'. עיין לעיל פ"א דין י"ט ובמה שכתב מרן שם ועיין ברכת הזבח (דף צ"ט ע"א) ודוק:

פרק י

הלכה ב
בין גדולים בין קטנים. עיין בהר"ש ותיו"ט ובספר חוט השני סי' כ"ט וסי' ל' ודוק:

הלכה ג
הדם המנוי כו'. בירושלמי פרק עגלה ערופה אמרינן דם עגלה ערופה מהו שיכשיר מן מה דתני רבי יוסא דמה טמא דמה מכשיר ע"כ:

הלכה ד
בין שיצא שלא לרצון כו'. פ"ק דכריתות (דף י"ג) יע"ש ודו"ק:

הלכה טז
והוא דם הקדשים כו'. עיין במה שכתב מרן בסוף פ"א מהלכות פסולי המוקדשין:

הלכה יז
בד"א להיות הבשר טמא כו'. עיין בפ"ו מהלכות איסורי מזבח דין ח' ובמ"ש מרן בפי"ב מהלכות שאר אבות הטומאה דין י"ג יע"ש:

פרק יב

הלכה א

והוא שינתן עליהם ברצון בעלים. (*א"ה כתב מרן בשם הרשב"א דהוכיחו התוספות דגבי הכשר אוכלים לא בעינן רצון בעלים. ועיין במ"ש הרב המחבר לקמן פכ"ד מהלכות כלים דין ז'):

פרק יג

הלכה ד

שיש להם מעשה כו'. עיין לעיל ספ"ג ולקמן רפי"ד ובפ"ב מהלכות כלים ופ"ח דין י"א ובפרק כ"ה דין י"א ובפ"א מהלכות פסה"מ יע"ש:

פרק יד

הלכה ב

הפכו בהם קטנים על הגג וכו'. דע שרש"י והתוספות נחלקו בדין זה בפ"ק דחולין דלרש"י היכא דעשו מעשה דהפכו ואמרו בפירוש שרוצים שירד הטל עליהם מקבלים טומאה מן התורה ואם הפכו ולא אמרו היינו מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו והוכשרו מדרבנן ואם אמרו ולא הפכו אינם בהכשר אפילו מדרבנן. ולדעתו אין הפרש בין מעשה למעשה אלא הכל תלוי באמירה. ולפי זה הא דכתב רבינו בריש פ"ב מהלכות כלים חקקום התינוקות למוד בהם את העפר הרי אלו מקבלים טומאה וכן ההיא דכתב בפ"ח מהלכות כלים דין י' לדברי רש"י אם חקק ולא אמר שחקקו למוד אינו מקבל טומאה כי אם מדרבנן ואם חקק ואמר מקבל טומאה מן התורה אמר ולא חקק אינו מקבל טומאה כלל וכן ההיא דריש פ"א מהלכות פס"ה שאפילו היתה עומדת בדרום ומשכה הקטן והביאה לצפון שהיא פסולה לדעת רש"י אם אמר שחיטתו כשירה. והתוספות ס"ל דאמירה אינה מעלה ומורדת בדינים אלו כלל אלא הכל תלוי במעשה שאם הוא מעשה גמור כגון ההיא דחקק דפשיטא שאם חוקקים לצורך בית קבול הם מקבלים טומאה מן התורה אפילו בלא אמירה ואם המעשה אינו גמור כגון ההיא דהפכו בהם וכגון ההיא דהיתה בדרום ומשכה לצפון שאפשר לספק עדיין במחשבתם למה נתכוונו אין מחשבתם מחשבה מן התורה אפילו שאמרו בפה אבל מדרבנן לחומרא מחשבתם מחשבה אפילו שלא אמרו. ודעת רבינו נ"ל שהוא כדעת התוספות ומש"ה גבי חקק סתם וכתב מקבלים טומאה ולא כתב שהיא מדרבנן לפי שהוא מעשה גמור וגבי הפוך

ביאר דבריו שהוא מדרבנן וכ"כ הרב ל"מ בפ"א מהלכות פס"ה שדעת רבינו הוא כדעת התוספות. ודע שאף שכתבנו דלרש"י אין חילוק בין מעשה למעשה איכא מעשה דגרייע טובא אפילו מדרבנן לא חשיב כגון קטן המעלה פירותיו לגג כדי שירד עליהם הטל משום דהעלאה לא חשיב מעשה כלל דדלמא מפני הכנימה העלום ודין זה הוא מוכרח מן הסוגיא לדעת רש"י ומיהו אם העלה ואמר הקטן הוכשר לרש"י וז"ש רש"י העלו חש"ו מפני הכנימה כלומר דאל"כ היכי קתני אע"פ שנתכוון אינו בכי יותן והכוונה לרש"י הוי דבור ואע"ג דאמירה לחודיה לא מהני כלל והעלאה לחודה לא מהני כלל מ"מ בהצטרפות האמירה נעשית ההעלאה מעשה אלא שאני מסתפק היכא דהעלה ואמר אם הוכשר מן התורה שהרי איכא מעשה ואמירה או דילמא כיון שהעלאה לחודה לא חשיבא כלל לא מהני אמירה אלא לעשותו כמחשבתו ניכרת מתוך מעשיו וא"כ לא הוכשר כי אם מדרבנן. ומ"ש דלרש"י עלייה לחודה לא מהני כלל ושהוא מוכרח מן הסוגיא הוא משום דאי לא תימא הכי אמאי נקט רבי יוחנן לא שנו אלא שלא הפך בהם ליפלוג וליתני בדידיה לא שנו אלא שהעלם מפני הכנימה אבל אם לא העלם מפני הכנימה ה"ז בכי יותן. וכ"ת מהכרח זה ניפשוט בעיין אם העלה ואמר אי מהני מן התורה דע"כ מהני מן התורה דאי לא מהני אלא מדרבנן אמאי לא נקט רבי יוחנן כה"ג דהיינו העלה ואמר הא ליתא דלעולם שהוא מדרבנן אלא שר"י רצה ללמדנו במעשה בלא אמירה ומ"מ קשה דמנ"ל לרש"י שהכוונה שהוזכרה במשנה היא אמירה עד שיצטרך לומר דהעלום חש"ו הוא מפני הכנימה אימא שהכוונה היא מחשבה דאף שהעלום כדי שירד הטל אינו בכי יותן לפי שמחשבת קטן אינו מחשבה והעלאה לא חשיב מעשה. ולענין מה שנסתפקנו נ"ל דלא הוכשר אלא מדרבנן כיון דעלייה לחודא לא מהני כלל כשאמר חות דרגא ומהני מדרבנן ובזה ניחא דלא פליגי התוספות ורש"י מן הקצה אל הקצה שהרי מדברי התוספות מוכח דעלייה אפילו פירש לא מהני אפילו מדרבנן שכן כתבו ואפילו פירש לא מהני כי ההיא דהעלוהו חש"ו ומה שכתבו אבל העלאת קטן סתם לא הוי בכי יותן לאו דוקא סתם אלא אפילו פירש אלא משום דבעו לסיים ואפילו העלאת גדול סתם שמא לא היתה מועלת נקטו נמי גבי קטן סתם וכ"ת ממה שהקשו התוס' לרש"י מוכח דס"ל דלרש"י עלייה עם אמירה הוי מן התורה שהרי הקשו הא דקתני אפילו נתכוונו לכך אינו בכי יותן והלא יש מעשה ודבור ועוד אפילו העלום סתם ליהוי בכי יותן לר"י כו' משמע שהקושיא הראשונה אינה אליבא דר"י אלא אליבא דכ"ע דכיון דאיכא מעשה ודבור הוי בכי יותן מן התורה הא ליתא משום דזה הוא קודם דאסיקו אדעתייהו לומר דעלייה הוא מעשה גרוע ומש"ה כתבו דלרש"י עלייה ואמירה

הוי מן התורה בכי יותן אבל לפי האמת שכתבו ומיהו שמא אותו מעשה גרוע וכו' כי היכי דמהני האי טעמא לעלייה סתם דלא ליהוי בכי יותן אפילו מדרבנן הכי נמי מהני לעלייה ואמירה דלא ליהוי בכי יותן מן התורה וזה ברור. הכלל העולה דבג' דינים פליגי התוספות ורש"י האחד הוא מעשה גמור בלא אמירה דלדעת התוספות הוא מן התורה ולרש"י מדרבנן והשני מעשה שאינו גמור ואמירה דלדעת התוספות הוא מדרבנן ולרש"י מן התורה והשלישי מעשה גרוע ואמירה דלדעת התוספות אינו בכי יותן אפילו מדרבנן ולרש"י הוי בכי יותן מדרבנן. וכתבו התוספות דאם כשהטל יורד מעלה אותם וכשהטל פוסק מוריד דחשיב מעשה ולא נתבאר בדבריהם אי חשיב מעשה גמור או לא ורבינו לא הביא ירושלמי זה ואפשר דמפרש בתפוס בהן בטל דהיינו הופך דקאמר רבי יוחנן וכמו שצידדו התוספות ואם פירוש תפוס בהן הוא כפי הפירוש השני שכתבו דהיינו כשהטל יורד כו' יש להכריח מכאן מה שכתבנו לעיל דעלייה לחודא לא חשיב מעשה כלל. ודע דהיכא דהעלום חש"ו בשעת הטל ולא הורידו כשפסק ספוקי מספקא להו להתוספות אי חשיב מעשה או לא. ועיין במ"ש הר"ש בפרק ח' דטהרות מ"ו ודוק. ועיין במה שפירש"י פ"ד די"ט (דף ל"ד) אההיא דתינוקות שטמנו תאנים הביאו רבינו בפ"ה מהלכות מעשר דין כ"א יע"ש:

פרק טז

הלכה ח

כל הכתוב בתורה כו'. עיין במה שכתבו התוספות פרק קמא דחולין (דף ב') ד"ה טמא ובמה שכתבו פרק ג' דכריתות (דף י"ג) ד"ה התירו:

הלכה ט

ויש לו לטמא את החולין כו'. כתב מרן צ"ע דבפ"ק דנדה כו'. ועיין במ"ש הרב בעל תיו"ט סוף פ"ה דשביעית שהאריך לבאר דברי רבינו. ועיין בתוספות פ"ק דחולין (דף ב') ד"ה טמא דבבשר לכ"ע מותר לגרום טומאה ועיין במ"ש רבינו בפ"ז מהלכות בכורים דין י"ב ובמה שכתב מרן שם ועיין במ"ש מרן ריש פ"י מהלכות מטמאי משכב ומושב:

הלכה י

כל ישראל מוזהרים להיות טהורים בכל רגל כו'. כתבו התוספות בריש פ"ק דחולין עלה ב' ד"ה טמא דאסור לטמא גופו באוכלין טמאין כדדרשינן והתקדשתם והייתם קדושים אזהרה לבני ישראל שיאכלו חוליהן בטהרה ע"כ. אך ראיתי לתוספות בפרק ג' דכריתות עלה י"ג ד"ה התירו שהקשו וא"ת אפילו בלא סכנה נמי והכריחו הדבר מהא דתנן בפ"ב

דטהרות והשלישי נאכל בנזיד הדמע ולכאורה נראה שההכרח הוא מדקתני השלישי נאכל בנזיד כלומר דליכא ג' בחולין אם איתא דאסור לטמא גופו ליתני דהשלישי מותר לאוכלו וממילא שמעינן דליכא טומאה בשלישי שבחולין ועוד הכריחו מההיא דחולין שכתבנו שהקשו בגמרא טמא בחולין מאי למימרא ואע"ג שחולין טמאין כלומר ואם איתא שאסור לטמא גופו חידושא אשמעינן דיכול לשחוט טמא בחולין ולא חיישינן דילמא יגע בבשר ויטמא החולין ויאכלם ונמצא שמטמא גופו אלא ודאי דליכא איסור לטמא גופו והנה מלבד שהכרח זה אין בו כדאי משום דאף דנימא דאסור לטמא גופו מ"מ אפשר דליכא איסור לטמא אוכלי חולין וא"כ שפיר הקשו בגמרא טמא בחולין מאי למימרא והלא מותר הוא לטמא חולין ויאכלם בימי טומאתו או ימכרם לטמא וכי תימא דס"ל דאסור לטמא בשר חולין הא ליתא דא"כ מה הקשו מאי למימרא וכמבואר זאת ועוד שדברי התוספות הם סותרים זה לזה. שוב ראיתי שדין זה הוא מחלוקת קדום בין הראשונים ודעת רש"י בפ"ב דחולין עלה ל"ה הוא דאסור לטמא גופו ומדרבנן מיהא איכא איסורא אך התוספות שם חלקו עליו וכתבו דליכא איסור כלל לטמא גופו וכן הוא דעת הר"ש פרק ב' דטהרות וכן כתב בסוף מסכת מקואות וכן כתב רבינו סוף ה' טומאת אוכלין דין ח' יע"ש ורש"י עצמו בפרק בתרא דיומא עלה פ"א מדבריו שם מוכח דס"ל דקרא לא אתא אלא לומר דאם אכל אוכלין טמאים דנטמא גופו אבל לכ"ע אזהרה שלא יטמא גופו ליכא ולפי זה כי משני נמי מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא לא קאי אלא לענין שאם אכל אוכלין טמאין שנטמא גופו אבל שיהא אסור לטמא גופו לא ואפילו איסורא דרבנן ליכא. ודע שאף שכתבנו דליכא איסור כלל במי שמטמא את עצמו ואפילו הכהנים לא הוזהרו כי אם ממגע מת מ"מ ברגל איכא איסורא לטמא את עצמו כדאמרינן בפ"ק דר"ה עלה י"ו אמר רבי יצחק חייב אדם לטהר את עצמו ברגל שנאמר ובנבלתם לא תגעו תניא נמי הכי ובנבלתם לא תגעו יכול יהיו ישראל מוזהרין על מגע נבילה כו' אלא מה ת"ל ובנבלתם לא תגעו ברגל ע"כ. אלא שיש להסתפק אם הוא איסור תורה או אינו אלא כי אם מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא ומדברי רבינו שכתב כל ישראל מוזהרין להיות טהורין בכל רגל מפני שהם נכונים ליכנס במקדש ולאכול קדשים וזה שנאמר בתורה ובנבלתם לא תגעו ברגל בלבד ואם נטמא אינו לוקה אבל בשאר ימות השנה אינו מוזהר ע"כ מפשטן של דברים הללו נראה דס"ל דאיכא איסור תורה במי שמטמא את עצמו ברגל אלא שאינו לוקה ואין זה מן התימה אי ס"ל דאיכא איסור תורה למה אינו לוקה שהרי מצינו לו דומה לזה בפרק י"א מהלכות טומאת צרעת דין ז' גבי צפור השחוטה שהוא דין תורה לכ"ע וכמו שהכריח הרמב"ן במנין ל"ת שלו ואפילו הכי

נראה מדברי רבינו דאינו לוקה מדלא כתבו שם וכן בהלכות סנהדרין כשמנה הלוקין לא מנה אותו שמעת מינה דאינו לוקה ואף שאיסורו דבר תורה והטעם נראה אצלי דכיון דפשטא דקרא לא מיירי בהכי אף דמכח יתורא דרשינן איזו דרשא אף שהיא דבר תורה אינו לוקה עליה דומיא דנהנה מבשר בחלב דאף דאיכא חד לא תבשל לאיסור הנאה אינו לוקה על ההנאה וכמבואר (א"ה עיין בדברי המחבר פ"ה מהלכות יסודי התורה) וראיתי למרן שכתב ומ"ש ואם נטמא אינו לוקה בת"כ ובנבלתם לא תגעו ברגל וקתני עלה אחרים אומרים יכול אם נגע בנבילה ילקה ת"ל ולאלה תטמאו הוי אומר רשות ומשמע לרבינו דלת"ק נמי אינו לוקה ברגל ע"כ. ולא ידעתי איך נלמד מדברי אחרים דלת"ק אינו לוקה ובכוונת הת"כ נראה דאחרים חולקים עם ת"ק דלת"ק אתא ובנבלתם לא תגעו לרגל ולאחרים אין חילוק בין רגל לשאר ימות השנה ומאי דכתיב ובנבלתם לא תגעו איצטריך משום דכתיב ולאלה תטמאו סד"א חובה קמ"ל קרא ובנבלתם לא תגעו ומהכרח שני פסוקים הללו אנו לומדים שהוא רשות וכל זה הוא מבואר למי שיעיין היטב בדברי ת"כ. שוב ראיתי להרמב"ן בפירוש התורה בפרשת שמיני עלה דקרא דובנבלתם לא תגעו שכתב דמה שאמרו חייב אדם לטהר עצמו ברגל הוא מצוה מד"ס ואין בזה מן התורה עשה או לא תעשה כו' ועיין עוד שם בכל מה שכתב שדבריו צריכין ישוב יע"ש. ודע שרש"י הביא דרשא זו דובנבלתם לא תגעו דמיירי ברגל בפרשת ראה ולא ידעתי למה לא הביאה בפרשת שמיני וכמו שהיא שנויה בת"כ. וראיתי להרא"ם שהקשה עלה דדרשא זו דאמרינן דמאי דכתיב ובנבלתם לא תגעו דמיירי ברגל מהא דתנן בפרק חומר בקודש הפותח את חביתו והמתחיל בעיסתו על גב הרגל רבי יהודה אומר יגמור וחכמים אומרים לא יגמור וכו' אלמא ברגל מקילין בהן ובשאר ימות השנה מחמירין בהן ואילו גבי מגע נבילה החמיר הכתוב ברגל והיקל בשאר ימות השנה ע"כ. ולא הבינותי דבריו כלל שאם עיקר קושיית הרב הוא שמצינו במקום שהותרה טומאה ברגל ואילו גבי מגע נבילה ראינו בהפך מה לו להביא מחלוקת זה דרבי יהודה וחכמים היה לו להביא עיקר הדין דתנן בפרק חומר בקדש ובשעת הרגל אף על התרומה ואמרינן בגמרא מנא הני מילי אמר רבי יהושע בן לוי דאמר קרא ויאסף כל איש ישראל אל העיר כאיש אחד חברים הכתוב עשאן כולם חברים אלמא דמקילינן ברגל יותר משאר ימות השנה ואולי דעת הרב הוא דאי מהתם הוה אמינא דלא משום קולא הוא שהתירו טומאת עם הארץ ברגל אלא לפי שהכל מטהרים עצמן ועולין לרגל ואף שבשאר ימות השנה אינם מקפידים על הטומאות ברגל מקפידים ומטהרין עצמן דומיא דההיא דכתב רבינו סוף פי"ג מהלכות פרה דהכל נאמנין על טהרת החטאת ואפילו עמי הארץ מפני

חומרתה וא"כ אין לנו להוכיח מכאן שהקלו ברגל בטומאה יותר משאר ימות השנה אך מאותה משנה שהביא הרב דקתני וחכמים אומרים לא יגמור מוכיח מינה דע"כ טעמא הוא לפי שהותרה טומאת ע"ה ברגל ומש"ה אמרו חכמים דלא יגמור אחר הרגל שאם היה הטעם לפי שהכל מטהרים עצמן ברגל אין חילוק בין רגל לאחר הרגל וכן נראה שהיא כוונת הרב ממה שהאריך להביא דברי רש"י שבפירוש המשנה אלא שאני תמיה לפי זה שנמצאו דברי רבינו סותרים זה לזה שהרי בפי"א מהלכות משכב ומושב דין ט' כתב טומאת עמי הארץ ברגל כטהרה היא חשובה כו' מפני שהכל מטהרין עצמן ועולין לרגל כו' ואח"כ כתב הפותח חביתו ברגל כו' הרי שאר החבית ושאר העיסה בחזקת טומאה שהרי נגעו בו עמי הארץ כו' הרי דס"ל שאף שהטעם הוא לפי שהכל מטהרין עצמן ברגל אפ"ה לאחר הרגל לא יגמור והנראה אצלי בדעת רבינו הוא שעיקר הטעם הוא לפי שחכמים לא רצו לגזור טומאה על ע"ה ברגל משום שהכל מתקבצין בירושלים ואם היינו גוזרים עליהם טומאה הוה אתו לאינצויי והיה כל אחד ואחד עושה במה לעצמו ומצאו טעם להיתר זה לפי שהכל מטהרין עצמן ברגל אבל לאחר הרגל שבטל עיקר הטעם חזר הדבר לעיקרו ולפי זה אין מקום כלל לקושיית הרב ואף אם היינו אומרים שאין הטעם כי אם משום דלא גזרו טומאה ברגל לא מצאתי מקום לקושיית הרב דמה ענין טומאת עם הארץ שהיא גזירה דרבנן דאמרינן דברגל לא גזרו לפי שכל ישראל היו באים שם ואיכא למיחש למחלוקת לטומאת מגע נבילה שהיא מן התורה דאמרינן דכיון דברגל הכל צריכין לעלות וליראות ולאכול שלמי שמחה ושלמי חגיגה דאמרינן דצריכין ליזהר שלא יגעו בנבילה או בטומאה אחרת ברגל סוף דבר דברי הרב נעלמו ממנו: סליקו להו הלכות טומאת אוכלין